

Psihološka prva pomoč

Mateja Štirn, ISA institut

Paradoks travme je, da ima tako moč, da uničuje, kot moč, da preobrazi in spodbudi nov začetek.

Peter A. Levine

Podporna mreža

Eden
najpomembnejših
virov podpore in
pomoči

Krizni dogodki so del življenja.

Nesreče, izkušnje nasilja, izgube ljudi, ki so nam blizu, hude bolezni, izkušnje terorističnih napadov, vojne in drugi dogodki, ki so povezani s tveganjem za varnost in življenje udeležениh oseb.

Travmatski dogodki

Grožnja za varnost
ali življenje
Strah, nemoč ...

54 - 64%

Stopnja izpostavljenosti travmatskim dogodkom tekom življenja (Evropa)

9,2%

PTSM

(Atwoli idr., 2015)

Na kakšen način nas
prizadanejo krizni dogodki?

strah jeza napetost
žalost krivda upanje nemoč
tesnoba pogum sram odklop
razočaranje žalost zaupanje
zmedenost ponos presenečenja
nemir hvaležnost vztrajnost ...

Razpon od akutnih homeostatičnih reakcij do bolezenskih stanj

(Spinazzola idr., 2017)

Najpomembnejša
naloga možganov je
zagotoviti naše
preživetje.

(Deb, 2018)

Stiska, stanje,
počutje se
spreminjajo.

Faze odziva

Med
dogodkom

Faza
šoka

Faza
alarma

Faza
prilagoditve

Zaključek

(Dealing with Victims. Student Manual)

Običajni kratkoročni odzivi

- intruzivne misli, spomini
- povečano vzburjenje
- motnje spanja
- motnje prehranjevanja
- mišična napetost
- težave s pozornostjo, koncentracijo
- ojačitev že obstoječih težav
- strah, jeza, žalost, sram, občutki krivde ...
- težave v medosebnih odnosih
- zmanjšanje interesov, načrtovanja za prihodnost
- začasno okrnjeno delovanje v zasebnem in poslovnem življenju ...

Načini spoprijemanja

(Spinazzola idr., 2017)

Koga vse
prizadanejo
krizni dogodki?

Krogi ogroženosti
ali ranljivosti

(Arambašič, 2000; Lavrič, Štirn, 2016)

Psihološka prva pomoč

Oblika psihosocialne podpore - strokovne pomoči, ki se izvaja takoj oziroma v krajšem času po kriznem dogodku.

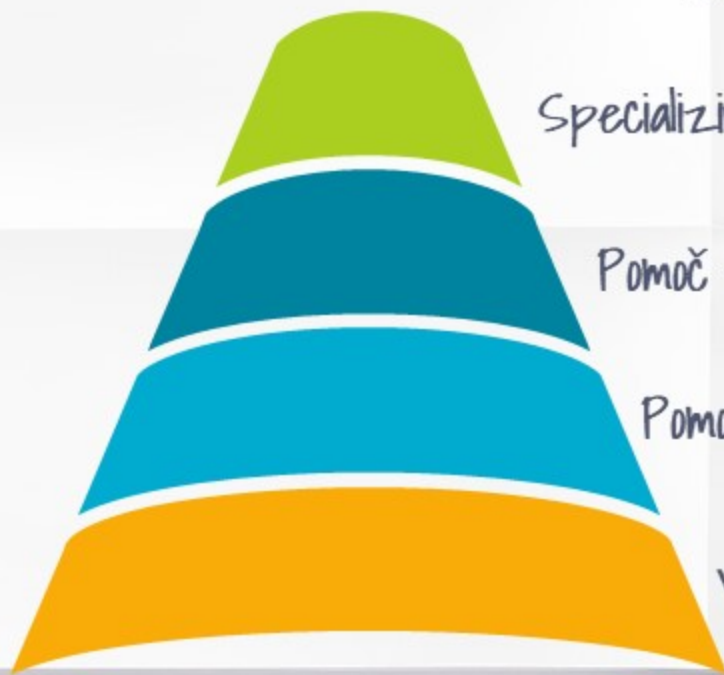
Cilj

- Zmanjšanje začetne stiske kot posledice kriznega dogodka,
- spodbujanje kratko- in dolgoročno prilagojenega delovanja in spoprijemanja s stisko.

Ravni pomoči

(Larson + Österdahl, 1996; IASC, 2007)

Specializirana pomoč

Pomoč zunaj sistema zdravstvene pomoči

Pomoč skupnosti in družine

Viri za pomoč samemu sebi

Kako?

Kaj pomaga in kaj ne pomaga?

Smo na
voljo/blizu.

Ne silimo!

Da bi resnično uspeli voditi osebo na določeno mesto, morate biti v prvi vrsti pozorni in ugotoviti, kje oseba trenutno je. In tam potem začnete.

Søren Kierkegaard

Priprava!

VARNOST

ČUSTVENA
PODPORA

SAMOÚČINKOVITOST

POVEZANOST

(WHO, 2011)

Načela delovanja

OPAZUJEM.

POSLUŠAM.

POVEŽEM.

PRIPRAVIM SE.

Smo na
voljo/blizu.

Ne silimo!

(Who, 2011; Terlonge, 2014)

Kdaj govorimo o odgovorni pomoči?

- Skrb zase in za druge
- Spoštovanje
- Nediskriminatornost
- Upoštevanje kulturnega konteksta
- Zaupnost
- Upoštevanje naših možnosti in omejitev
- Dobra priprava ...

Poskusimo skupaj

Ko je oseba močno vznemirjena,
preplavljena...

pomagamo stabilizirati
akutno
vznemirjenje, stisko.

Vir: <https://abc7ny.com/photos-9-11-attacks-on-the-world-trade-center/291500/>

Kaj pa ni
psihološka prva
pomoč?

Kaj ne pomaga?

»Zdaj je pa že čas, da ...«

»Lahko bi bilo še hujše.«

»Imaš še enega otroka ...«

»Klin se s klinom zbija...«

»Vsak dan si reci, da bo danes dober dan.«

Preslišim, delam se, kot da se ni nič zgodilo ...

»Ah, tistih 5 sekund strahu ...«

»Saj si močna, ne sme te biti strah, ...«

»Če bi drugače, bi ...«

Ne poslušam.

»Jaz že vem ...«

Kaj, če?

občutek varnosti,
povezanost,
informacije,
občutek, da lahko vplivam ...,
različne oblike podpore
(fizična, socialna, čustvena, duhovna ...),
občutek miru in upanje,
možnost skrbeti zase in za druge ...

PODPIRAJO
OKREVANJE

Štiri temeljne resnice

Podporni
odnosi in
skupnosti

Jezik

Telo

Družbeni
pogoji

(van der Kolk, 2014)

Hvala,

da soustvarjate podporne
skupnosti.

